

Вікно з вогнем

Олена Кірічек

Дійові особи:

Молодий (25) — колишній студент — медик. Став сиротою в ранньому дитинстві. Був всиновлений прийомною сім'єю з Італії. Наразі доглядає за своєю прийомною матір'ю.

Марія (45) — прийомна мати молодого. Не може мати дітей, але дуже їх любить. Тяжко хвора.

Донедавна працювала флористом.

Старий (60) — рідний дідусь молодого, колишній моряк. Є єдиним живим родичем Молодого.

Наразі вже не ходить в море та повернувся в дім батьків, який втратив в дитинстві.

Сестра (16 — 20) — рідна сестра Старого (в спогадах).

Малий (11) — образ, що уособлює Молодого та Старого в дитинстві, виконується одним актором.

Мати (30) — рідна мати старого (в спогадах).

Батько (39) — рідний батько Старого (в спогадах).

Вихователька (30) — вихователька з дитинства Старого (в спогадах).

Жінка з натовпу 1,2 (45 — 60) — жінки з дитинства старого (в спогадах).

Пролог

Сцена в напівтемряві. На ній знаходяться тільки дві особи. МОЛОДИЙ (25). Темноволосий, худорлявий юнак з синіми морозними очима та тонкими, строгими вустами. Його волосся причесане або зализане назад. Образ навіює холодність та відстороненість.

МАРІЯ (45). Мініатюрна жінка з короткою рудою стрижкою. Волосся рідке та розтріпане. Вона серйозно хвора, бліда, важко дихає. Не зважаючи на хворобу, в її обличчі є щось світле, дитинне. Обоє говорять сповільнено, виважено, з легким італійським акцентом.

Жінка сидить на інвалідному візку, хлопець — на стільчику, між ними — невеличкий круглий стіл, на ньому — настільний світильник. Під час розмови Молодий грається зі світлом, вмикає і вимикає його.

Молодий. Знаєш, ти мені снилась сьогодні.

Марія. І що тобі снилось?

Молодий. Я втік з дому і пішов в море. Потім писав і висилав тобі листи з кожного міста, до якого причалювали. Одного разу привітав тебе з днем народження. Ти не відповідала.

Місяць, другий. Я почав відчувати, що щось не так. Ти завжди швидко відповідала. І пошта на судно приходила.. вчасно і вправно. Написав тату, він сказав, що ти відлетіла, і в тебе тепер інша адреса. І я продовжував писати тобі листи. Від руки. Потім виходив на берег, і в кожному місті, в кожному зустрічному вікні тихо виглядав і шукав тебе, шукав твій. і свій дім.

Марія. І знайшов?

Молодий. Не знаю, не додивився.

Марія. Не бійся. Скоро може частіше буду снитись. Частіше будеш писати. Будеш висилати свої вірші. самі нові...

Молодий. Ні.

Марія. Чого?

Молодий. Бо я не пишу вже.

Марія. Давно?

Молодий. Пам'ятаєш той вірш, який я читав тобі на свій день народження?

Марія. Від якого я ще плакала?

Молодий. Так. я тоді повірив тобі. цим сльозам, і собі повірив.

Марія. І що?

Молодий. І вирішив понести його далі. відкрити іншим.

Марія. Ти нічого не розказував про це..

Молодий. А що розказувати? Нічого. Виявилось, що. нічого в ньому нема. Спочатку як говорив, всі слухали, потім почали зиркати з-під лоба, і я. щоки мої почали горіти, я не знав де дітись, і здалось, що і одяг на мені горів.

Марія. І далі..

Молодий. І згорів. *(він остаточно вимикає світильник, який до того клацав).* Марія нервує, забирає в нього з рук світильник, протягує до себе, вмикає світло.

Марія. Досить вже! Зараз дограєшся, і точно згорить. *(після короткої паузи)* Ти був у лікаря?

Молодий. Так.

Марія. І що?

Молодий. Нічого. Говорив за мою короткозорість. Прогресує сильно. Треба буде прийти через три місяці.

Марія. Чого через три? Ти ж ходиш кожні пів року. **Молодий.** Цей раз через три. Зір вже швидше падає.

Марія. І через що це?

Молодий. Сказав, що спадкове.

Марія. Хтось в твоїй сім'ї носив окуляри?

Молодий. Звідки я знаю? Ви ж мене ще малим забрали. Пам'ятаю тільки, що дід іноді окуляри вдягав. І злився від цього дуже. Відкидав їх. Бурчав.

Марія. Ти тільки його і пам'ятаєш. Знаєш, які ти два слова знав, коли ми взяли тебе? *Молодий хитає головою.*

Марія. "дід" і "йожик". Перші дні під столом і у шафі ховався вночі. Ти малий був.

Шість тобі було. Ти більше нічого не пам'ятаєш?

Молодий. Блокнот.. зелений . дід завжди з собою носив. Маленький такий, він в кишеню його поміщався. Якось він забув його на столі, я взяв і почав гортати, але там все від руки було написано.. криво.. я ж ще тоді читати не вмів. вирвав першу сторінку, потім дід побачив, і як підлетів. такий злий став. Я відкинув цей блокнот і втік.. з цим листочком одним. Думав на потім зберегти. Згубив.

Пауза.

Молодий. Ще фото було. пам'ятаєш? Чорно біле таке?

Марія *(напружено, з холодною серйозністю)* Ну.

Молодий. Там ще щось написано було. теж від руки.

Марія. Ну.

Молодий. Це були вони? Мама з.

Марія. Ну.

Молодий. Ти знов його сховала?

Марія. Ні. Просто поклала в надійне місце.

Молодий. Нащо?

Марія. *(починає нервувати)* А нащо воно тобі?

Пауза.

Молодий. Чого ти боїшся? Я раніше в тебе про них ніколи не питав. Мені потрібно було лише це фото.

Марія. Для чого? Вдивлявся в нього, як сам не свій. Для чого? Що це тобі дасть тепер?

Молодий. А тобі все треба пояснювати? Може мені просто треба було їх бачити. Думаю, маю право.

Марія. Думаєш, що так вернеш їх? Ти вже не малий, а ще літаєш десь. Вони там, далеко, а ти тут. Маєш звикнути. Тут справжній дім.

Молодий. Звідки ти знаєш. де справжній?

Марія. Вибач. знаєш, ти маєш право і повинен побачити. те що треба. Поки не пізно.

Молодий. Ти боїшся, що я покину тебе?

Марія. Ти ж знаєш, я люблю тебе. І я з тобою, навіть коли ти далеко. Тобто завжди. Я вже стараюсь. не тримати тебе. Сам знаєш, як я довго йшла до того, щоб ти сидів тут біля мене.. Не злись.

Вона виймає фото, протягує йому.

Він мить дивиться на неї, по тому несміло протягує руку і бере фото. Оглядає його, рухає губами, нечутно читаючи. Ходить по кімнаті.

Марія. І не прикидайся, що погано розумієш написане. Я ж чула, як ти цю мову зубрив вночі. В тебе вже краще виходить.

Він знов наближається до неї ззаду, поривається погладити, вагається, на півдорозі відводить руку та направляється до виходу.

Марія. І що, так одразу підеш?

Молодий. А чого ждати? Більше двадцяти років пройшло.

Марія. Не йди. поки. Почекай трохи. Зовсім трохи. Сядь тут. Побудь зі мною. Потім поїдеш.

Молодий. Чого?

Марія. Бо ти ще встигнеш. А я.

Молодий. Ти знов за своє? Ти весь час будеш думати тільки за себе? Коли ти вже перестанеш тримати мене? Я вже втомився від цього. від твоїх.

Марія. Ти не розумієш, я відчуваю.. Я хочу, щоб ти побув зі мною зараз. Потім підеш. Будеш вільний. І я піду. Ще не довго лишилось. почекай трохи.

Молодий. Знаєш, я ніколи не розумів тебе. Ти зараз ведеш себе як мале дитя. Ти ж сама знаєш, що я не лишу тебе на зовсім. І ти знаєш, як давно я про це думаю.

Пауза. Молодий дивиться на фото, не помічаючи матір.

Молодий. Я не знаю, скільки це займе часу. Може тиждень, може більше.

Молодий наближається до неї ззаду, кладе руку на плече.

Молодий. Не бійся. Я не малий. Все буде добре з тобою. Ти сильна.

Він поспішно розвертається та йде до виходу.

Марія. Добре. Якщо не хочеш чути мене, тоді скажу прямо. Якщо ти зараз підеш, то. то може вже не побачиш мене.

Пауза. Молодий застиг і дивиться на неї, не знає, що сказати.

Молодий. Що. що ти. говориш. Я не вірю. Завтра ти встанеш і знов

будеш годинами стояти біля дзеркала, як недавно, і крутити коси. цією своєю плойкою. і робити це все. ці всі дівчачі штуки. Поїдеш в магазин і купиш купу всякого яскравого, дитячого мотлоху, і своє улюблене малинове морозиво. Потім приїдеш і спечеш Маргариту. І будеш чекати мене. Не кажи такі слова. Такого не може бути. Якщо ти так хотіла втримати мене біля себе, то. Думаю, мені вже давно час знати, звідки я, і хто.

Підходить, кладе руки їй на плечі.

Молодий. Постарайся поспати поки. Я. скоро.

Різно розвертається та виходить.

Молодий. *(зупиняється перед виходом).* Я буду дзвонити.

Марія. Краще напишеш! Листа.. або вірша. Вже будеш писати мені.

Світло на сцені поступово згасає.

Дія 1

Світло запалюється. Чути важке та глибоке чоловіче дихання. Приміщення являє собою невелику кімнату, захаращену різним незвичайним лахміттям. Більшість речей старі та потріпані.

Перед вікном за столом сидить чоловік, СТАРИЙ (60), втупившись у свічку, що горить перед ним. Він зсохлий та сутулий. Його очі вицвілі, хоча ще зберегли запал минулого. Не зважаючи на вік, має ще чорне волосся, що тільки у скронях взялося сивиною. Перед ним на столі лежать окуляри (можуть бути поломані). Він — колишній моряк.

За спиною чоловіка, посередині сцени, стоїть чорна висока шафа, біля неї — невисокий стелаж. На полицях: фото, картини та статуетки з різних екзотичних країн. Поблизу шафи стоїть старе дерев'яне ліжко та дитяча люлька. Біля люльки — Ікона Пресвятої Богородиці з обгорілою рамкою. Ближче до краю сцени — дерев'яні двері.

Ми чуємо тихий шурхіт. Відтак перед дверима з'являється чорноволосий хлопчик МАЛИЙ (11). Він злегка труситься, присідає й вмощується біля дверей. На ньому подерті чорні чоботи, поношений темно-сірий піджак та підтикані коричневі штани.

Малий наміряється постукати в двері, підносить руку, вагається. Він починає пришвидшено дихати і голосно чхає. Старий здригається і повертає голову, по тому піднімається та йде відчиняти двері.

Оглядає Малий, який все ще розгублено сидить на підлозі.

Він присідає до його рівня.

Старий. Здоров! Ти чий будеш?

Малий. Я. не знаю.

Старий. Звідки ти?

Малий. Не скажу.

Старий. Немає місця такого.

Малий. Але я є.

Старий. (придивляється) Але хто ти?

Малий. І Іє... я не можу сказати тепер.

Пауза.

Старий. Ти заблудився?

Малий. Ні. Я. сюди йшов.

Старий. (пильно придивляється йому в очі, потім бере за плечі, підіймає та переносить в хату) Господи. дитя, тебе пускають з дому так пізно?

Малий насуплює брови.

Малий. Я не дитя. вже. І не з дому...

Малий виривається з рук Старого, починає озиратись навколо.

Малий. Ти тут сам?

Старий. Сам.

Малий. І це все твоє?

Старий. Моє.

Малий. І для чого ти це все бережеш?

Старий. Для пам'яті.

Малий. І це все вертає тобі пам'ять?

Старий. Не зовсім.

Малий. А для чого тоді?

Старий. Щоб бачити.

Малий. Що?

Старий. Те, що було. Або могло бути.

Малий. І виходить?

Старий. Не зовсім. але я стараюсь.

Пауза.

Старий. І ти там не доказав, хто ти?

Малий. Я не казав.

Старий. Тоді чого ти тут?

Малий. Бо. хочу.

Старий. Ну?

Малий. Хочу.. .побачити...

Старий. Що?

Малий. Минуле. Те, що було. Або могло бути.

Старий. Ти хто взагалі? Баба циганка в шкурі малого хлопця?

Малий. Що ти маєш проти баб циганок? Цигани — взагалі прекрасний народ. Мені іноді здається, що в душі я чистий циган.

Малий задкує до стелажу та зачіпляє бюст афроамериканської жінки, що стоїть на полиці. Вона падає йому на ногу.

Малий. Ай. що це?

Старий придивляється, присідає та бере бюст в руки, оглядає. Смакує момент згадування.

Старий. Африка. Берег Кістки Слонової.

Малий. Ого. і далеко він?

Старий літає в спогадах.

Старий. (приходить в себе) Хто?

Малий. Ну. цей берег?

Старий. А ти як думаєш? Звісно далеко. (ставить бюст назад на полицю).

Малий мить підозріло дивиться на нього та йде далі оглядати речі на полицях.

Знаходить декілька касет, бере в руки. Починає оглядати та читати надписи.

Малий. Гданськ, солідарність, бунт. Японія, порт Кобе. Ніч перед землетрусом. Чілі, Куба, Аргентина. І ти всюди був?

Старий. Був.

Малий. І звідки в тебе це?

Старий. Знімали.

Малий. Коли?

Старий. Коли в море ходили.

Малий. І давно ти це все бачив?

Старий. Та тільки коли там був.

Малий. А потім?

Старий. А потім сонце.

Малий. Що сонце?

Старий. Спалило. Син малий був, взяв погратись влітку і лишив на вікні. цю

пам'ять. Потім і я забув про неї. І вже нема її. Вигоріла.

Малий. І що ти далі знімав?

Старий. Після моря нічого.

Пауза.

Малий кладе касети на підлогу та йде далі.

Старий мить дивиться на касети, по тому підходить та починає складати їх. Його погляд падає на бюст афроамериканської жінки, що стоїть перед його очима).

Старий. І звідки ти там, я забув. Десь з під Аф.

Малий. Та де там. З вулиці.

Старий дивиться на складену гору касет.

Старий. Чекай, в мене ж десь був відік. зараз глянемо. зараз я.

Підхоплюється, бере в руки декілька касет, починає їх крутити в руках та паралельно підходить до стелажу.

Малий. Але ж. Плівка. згоріла.

Старий виймає плівку з касети, оглядає з дитячим здивуванням, потім задкує до стелажу, перечіплює ікону. Старий та Малий переводять погляди на ікону.

Малий. І це... згоріле.

Пауза.

Малий. Звідки це. приплигло?

Пауза. Старий придивляється.

Старий. (ясним, майже відсутнім тоном) Нізвідки. Це завжди тут було.

Малий. А ти розкажеш мені, що тут. завжди було?

Старий. Ти дійсно хочеш знати?

Малий киває.

Пауза. Старий серйознішає. Неначе це говорить не він, або тільки зараз в ньому прокинулось відчуття ситуації і глузд дорослої людини.

Старий. І нащо це тобі? І нащо ти взалалі тут, а? Звалився на мою голову. Я можу тебе прямо зараз виперти на вулицю.

Малий. (злегка злякано, старається бути сміливим, йти на виклик) Не випреш.

Старий. Твоя мама взагалі знає, де ти?

Малий. А твоя?

Старий переводить погляд на касети перед собою, але дивиться неначе в пустоту.

За мить кладе касети на підлогу, присідає. Наближається до ікони. Бере її в обидві руки та оглядає на відстані.

Старий. Ти точно хочеш.це почути?

Малий підходить до касет. Бере одну, виймає та оглядає плівку.

Малий. Ні. Я хочу побачити.

Світло на сцені поступово зникає.

Світло запалюється. Ми бачимо обстановку старої сільської хати (цієї ж самої, тільки без попереднього наповнення різними екзотичними речами, на підлозі валяється шмаття різного кольору). На ліжку сидить Старий в дитинстві (11), (той самий актор, що грає Малого, в тій самій одязі, він проживає на собі минуле діда). Він мокрий, закутаний у білу ковдру, труситься. Він дихає тяжко, застуджено, з хрипливими нотками. Віддалік стоїть сестра. В неї довга чорнява або русява коса. Вона шепелявить.

Звук дощу.

Старий. (голос за сценою). Мама востаннє збиралась на роботу, коли мені було Одинадцять.

Сестра. Ну і нащо було мокнути?

Малий. Я не мокнув. я забрав..

Сестра. Щенят? Нащо ти знов приніс додому цю шерсть?

Малий. Не додому. вони самі лишились. вони в халабуді моїй.

Сестра. Ну і що? Все одно будеш знов всю їжу з хати виносити. добре, що я мамі поки не сказала.

На сцену виходить жінка, МАТИ (30). Темне волосся тісно зв'язане в джгут. На плечах у неї червона шаль, в руках перевернута картина в рамці.

Мама. Дивіться, що в мене є!

Мати перевертає картину, ми бачимо ту ж саму ікону, тільки не обгорілу

Сестра. Ікона, знов?

Мати. З України передали!

Мати підходить і вішає ікону над головою хлопця.

Мати. Надіюсь цей раз ваш тато лишить її.

Присідає до хлопця, виймає зелений блокнот з кишені.

Мама. На, я дещо знов сьогодні написала. Для тебе. Сестра почитає.

Малий. А ти? Сьогодні маєш читати ти! Ти казала, що ми допишемо.

Мама. Сьогодні не можу.

Малий. Чого?

Мама. Не маю часу.

Малий. А коли?

Мама. Обіцяю ввечері.

Ми чуємо важкі шархаючи кроки. До кімнати заходить високий темноволосий чоловік, БАТЬКО (39). Він одягнений в сіру потріпану сорочку з закачаними рукавами по лікті. В нього брудні від роботи руки, чорні густі брови і висока, розтріпана чорнява шевелюра.

Батько. Де ти там?! Я вже машину завів. Вже час!

Мати. Вже йду.

Батько. (виходячи з кімнати). Вічно ти копошишся. Вічно чекаю тебе!

Мати. Я вже йду!

Малий. (з ноткою тривожності) Не йди.. лишись.

Мама. Як же я можу. Треба ж йому допомогти.

Мати бере його обличчя в руки та цілує, по тому встає та відходить. Хлопець наостанок хапає шаль з її шиї, вона лишається в його руках.

Малий. (перехід від наростаючої тривоги до відкритого поривання за нею). Не йди!

Мама. (з роздратуванням від поспіху) Та що таке?

Малий. Я хотів дещо сказати.

Мама. І що?!

Малий. Я.

Мама. Та кажи вже скоріше!

Малий. Я.я..

Мама. Ну!

Чути голос віддалік.

Батько. Мені що, їхати без тебе?! Давай бігом!

Малий. (він запинається на півдорозі, щось заважає йому ці слова доказати) Я.

Мама. (різко) Сину, я пішла, потім. Поки скажеш.

Мати швидко виходить, захоплює за собою двері.

Малий. (з легкою хрипливістю). Я люблю тебе. І його. Скажи йому.

Наступна частина дії частково відбувається за сценою, і ми чуємо тільки звук.

На сцені хлопець труситься в ковдрі під іконою, що спадає йому на голову.

Чути легкі кроки. Шум спокійного вітру. Відкривання скрипучих дверей залізної вантажівки, захоплення дверей.

Мати. (за сценою). Поїхали.

Батько. (за сценою) Не пройшло і три роки.

Пауза. Звук двигуна.

Батько. (за сценою) Ще ці ями кляті!

Рух колес. За мить машина гальмує.

Батько. (за сценою) Туди його!

Мати. (за сценою) Що там?

Батько. (за сценою) Мішок з яблуками з багажнику, мабуть, покотився.

Мати. (за сценою) Я піду подивлюся.

Батько. (за сценою) Давай. Тільки бігом, вже запізнюємось!

Чути звук відкривання та закривання дверей.

Мати. (кричить). Тут трохи висипалось! Від'їдь вперед, я позбираю!

Чути звук двигуна машини. Дощ стає все сильнішим. Звук крапель дощу по даху машини та сильніший, агресивніший звук вітру.

На сцені в той час Малий поривається побігти на двір, сестра утримує його. Між ними зав'язується боротьба.

Батько. (за сценою) Ну що там?!

Мати. (за сценою) Все, здавай назад!

Звук двигуна.

Мати. (старається перекричати дощ і вітер) Ще трохи!

Мати. (за сценою) Іще!

Звук двигуна.

Мати. (за сценою) Тепер стоп!

Звук двигуна.

Мати. (за сценою) Стооп!!

Чути звук дощу і буксування колес в грязюці.

Пауза.

На сцені діти зупиняються.

Чути пришвидшене, хрипливе дихання хлопця та звук спокійного, але завиваючого, свистячого вітру.

Світло згасає.

Пауза.

Світло запалюється знову. Та ж кімната. На підлозі біля ліжка і тумбочки зі свічкою сидить Сестра, віддалік сидить Малий, згорнувшись, тримає шаль в руках.

Наступний діалог ми чуємо за сценою. Може супроводжуватись стуканням потяга.

Під час діалогу на сцену виходить батько. Повільно рухається до ліжка і сідає на нього. Він ніби не помічає дітей. Дивиться перед собою, ніби зацікавлений, чи заморожений. Потім лягає на ліжко, по тому починає все більш напружено крутитись на ньому.

Мати. (за сценою) Чого я?

Батько. (за сценою) Чого ти їдеш туди зі мною?

Мати. (за сценою) Ні, чого ти вибрав мене?

Батько. (за сценою) Не знаю. Сама в себе запитай.

Мати. (за сценою) Ні, ти скажи. Я хочу, щоб ти сказав.

Батько. (за сценою) Не знаю я! Бо хочу дім з тобою побудувати. Я летів кожен день кудись. Шукав жінку свою. Шукав друге тіло своє. Потім побачив очі твої, і зупинився. Я довго дивився в них, і мені стало дуже тепло, навіть гаряче. Ти дивилась прямо на мене, і твій погляд казав, що ти моя жінка. Все навколо завмерло. Я бачив тільки очі твої, і в них я знайшов інше тіло своє. Я знайшов в них себе!

Мати. (за сценою) А якщо я не хочу? Якщо я відчула не так? Тобі все одно?

Батько. (за сценою) Ні. Ти була холодна так само. Тепер знаєш, що я твій чоловік. Крім того, мені б дім і землю не дали, якщо б я був сам.

Мати. (за сценою) Значить все не просто так?

Батько. (за сценою) Звісно все не просто так! Я маю знати, для кого мені руки бруднити з ранку до ночі! І взагалі, давай не будемо тільки про мене. Чого ти пішла за мною?

Мати. (за сценою) Знаєш, я з самого дитинства жила в одному будинку. Кожного ранку я сідала снідати біля вікна. Воно було. світом моїм. Перед ним стояло одне пишне і широке дерево. Воно змінювало своє листя, а мої дні минали незмінно. Я не

любила і не ненавиділа свій дім, але дуже любила це дерево. Одного разу в нього вдарила блискавка. Воно стало зовсім згоріле. І я вирішила втекти з дому.

Батько. (за сценою) Щоб день за днем чекати, доки блискавка вдарить в інше місце? **Мати.** (за сценою) Не вдарить! Ти ж подбаєш? Ти ж будеш зі мною? Я не стану одна?

Світло поступово тьмяніє. На сцені перед ліжком і дітьми починають ходити— метушитися різні люди в чорному.

Батько. Де ти?

Сестра. Я тут, біля тебе, тримаю за руку. буду тримати.

Батько. Я не бачу. не чую.

Батько відриває свою руку від Сестри, починає мацати рукою стіну, намагає ікону.

Жінка з натовпу 1. (пошепки). Що з ним стало?

Жінка з натовпу 2. (пошепки). Хіба не бачиш? До сліпоти довів себе.

Жінка з натовпу 1. А де її родичі? Хтось приїхав?

Жінка з натовпу 2. Та хто ж приїде? Сирота вона була. Так вірила, а він.

Батько зриває ікону зі стіни, кидає на підлогу, потім перевертає свічку на неї.

Жінка з натовпу 1. Спалив.

Люди інтенсивніше метушаться біля ліжка, виштовхують дітей на передню частину

сцени.

Сестра проривається до Малого, хапає за руку. В руках він досі тримає шаль і блокнот.

Вони проходять на краєчок сцени і сідають. Вона кладе його голову собі на ноги та починає гладити його волосся.

Малий. І куди ми тепер?

Сестра. Не знаю.

Малий. І де наш дім тепер?

Сестра. Не знаю.

Малий притискає до себе шаль.

Сестра. (тремтячим, однотонним голосом, на межі ридання). Не пропадемо. Я буду з тобою. Головне бути разом. Не пропадемо. Я не відпущу тебе тепер... Я догляну...

Вона цілує його в голову.

Сестра. Ми ж разом?

Пауза. Сестра тісніше притискає його до себе, та бере його руки в свої.

Сестра. Такий холодний.... Ну скажи щось. будь ласка.

Малий. (після паузи) Я. не холодний.

Світло згасає.

Малий. (за сценою) І що ти тоді сказав йому?

Старий. (за сценою) Кому?

Малий. *(за сценою)* Тату своєму.

Старий. *(за сценою)* Не знаю. Я малий був. Не пам'ятаю багато. Я чув лише страх. Ми були емігрантами в чужій країні. І він охороняв здоровий сад, який розбили Українці. Так дивно, тоді я не міг прийти та попросити в нього фрукти з саду, а продирався і вночі крав яблука.

Батько. *(за сценою)* Нас було дванадцять. Я був самий малий. І самий слабкий. Ніхто не знав, чи виживу. Дві сестри доглянули. Поставили на ноги, щоб побіг. Тато, служив в Армії, відправили в Німеччину. Мати, чекала до кінця. Я його майже не знав, але як виростав, то все більше відчував, що стаю ним.

Дія 3

Світло запалюється. Ми опиняємось у дитбудинку.

На підлозі валяються дерев'яні та залізні дитячі іграшки (іграшка-неваляшка, залізна сіра машина на мотузці, пластикова лялька зі скляними очима, дзиґа, і т.п.) на передній частині сцени стоїть гойдалка "терези" (камінь, з перекинутою поверх дерев'яною дощечкою).

На сцені стоять Малий та Сестра, тримаються за руки. У сестри тепер замість довгої коси коротка стрижка "під горшок". Малий пострижений майже наголо. Вони одягнені в однакову одягу (темно-сині штани та кофта подібного кольору).

Малий тримає в руці зелений блокнот. З кишені штанів видніється шаль.

Навколо починають ходити діти різного віку. Вони шумлять, пересміюються, іноді глумливо штовхають одне одного, зачіпаючи Малего та Сестру.

До них через натовп проривається ВИХОВАТЕЛЬКА (30). Починає говорити до Сестри.

Вихователька. Ви нові?

Сестра киває.

Вихователька. *(киває на Малего)* Скільки йому?

Сестра. Одинадцять.

Вихователька. А тобі?

Сестра. Шістнадцять...

Пауза.

Вихователька. Ти не можеш бути тут.

Сестра. Чого?

Вихователька. Твої однолітки в іншому корпусі. Збирай речі і йдемо.

Сестра. *(дивиться на Малего, потім оглядає себе, свій потріпаний одяг та брудні руки, потім підіймає голову та дивиться виховательці в очі)* Але... що збирати?

Вихователька. *(різко беручи її рукою за плече, і направляючись до виходу).* Тоді пішли.

Сестра. Я не піду.

Вихователька. Як не підеш? Не можуть хлопці разом з дівчатами жити. Тим більш різного віку. Такий закон. Пішли.

Сестра. Мені все-одно на закони. Їх всі можна обманути. Я не лишу його.

Вихователька. Значить, хочеш на вулицю?

Сестра. Та краще на вулиці з ним, ніж тут самій!

Вихователька. *(різко смикає її до себе, говорить пошепки на вухо).* Ти ще не зрозуміла, де ти тепер? Тут всі слухаються законів. І тут не вийде їх обманути.

Сестра. А якщо я не хочу?

Вихователька. *(дивиться в очі).* Тоді пропадеш. Я тобі обіцяю. *(пауза)* Тобі ясно? Вихователька шарпає Сестру за руку та виводить.

Малий поривається за нею, але ХЛОПЕЦЬ 1 (11) випадково штовхає його, та вибиває блокнот з рук. Малий опускається, щоб підняти. Хлопець випереджає його та бере блокнот до рук і починає оглядати.

Хлопець 1. Ти новий тут?

Малий насторожено, злегка злякано киває.

Хлопець 1. Де ти взяв цю книжку?

Малий. Це не книжка.

Хлопець 1. А що тоді?

Малий. Блокнот.

Хлопець 1. *(крутить в руках)* Да ти шо! І що тут пишеться?

Малий. *(тихо, але з рішучістю в голосі)* Не твоє діло. віддай.

Хлопець. *(відкриває, недбало гортає, потім зупиняється на останній сторінці, читає повільно).* На руїнах старого світу, ти опустишся до правди своєї, і на дні побачиш дорогу,

яка є для тебе одного, і яку маєш пройти один. і відкрити, що це єдина правда. *(він ще мить оглядає блокнот)* що за? Якесь дрантя.

Кидає другому хлопцю, той йому перекидає у відповідь. Малий бігає та плигає між ними. Потім підбігає до Хлопця 1 і з розгону штовхає плечем в живіт.

Виходить та сама вихователька з відром та сірою, потріпаною ганчіркою з дірками.

Хлопець бачить виховательку, скручується.

Вихователька підходить до них. Ставить відро на підлогу.

Вихователька. Що тут робиться? Що сталося?

Хлопець. Та малий ось. новий. бушує вже.

Вихователька. *(до Малого)* ти чого?

Малий. Він перший! Забрав мій.

Хлопець. А ти чого битись? Може я дочитати хотів.

Другий Хлопець починає тихо сміятись.

Вихователька. В мене немає часу розбиратись! *(до Хлопця 1)* Ти краще йди до себе! *(до Малого, кидаючи до його ніг ганчірку)* А ти зараз вимиєш тут всю підлогу!

Вона розвертається та йде.

Малий. *(їйуслід).* Але ж я не вмію!

Хлопець 1. *(проходить близько, навмисно штовхаючи).* Навчись!

(пригинається, говорить в обличчя) Ти в інкубаторі!

Швидко піднімається, дає йому запотиличника та виходить, кидає блокнот іншому хлопцю.

Хлопець 2 виходить за ним, в дорозі кидає блокнот через плече, він хлюпає в відро.

Малий опускається додолу, до відра, дістає звідти блокнот.

Світло згасає.

Малий. *(за сценою) І що тоді лишалось робити?*

Старий. *(за сценою) Тільки... бути щасливими.*

На сцену вибігає декілька хлопців і Малий. Вони одягнені в той же самий одяг, що і раніше, тільки на плечах пришиті погони. Вони починають бігати один за одним та хапати за погони, намагаючись їх зірвати.

Одному з хлопців вдалось зірвати погони другого.

Хлопець 1. *Все, ти вбитий!*

Другий хлопець падає.

Хлопець 2. *Може краще пограєм в попу-сало?*

Ніхто з інших не зважає на нього. Погоня та гра продовжуються. Заходить Вихователька. Починає очима шукати Малого. Відтак знаходить, наближається до нього та бере за плечі.

Вихователька. *Там до тебе сім'я одна прийшла. Та сама, що і того разу. Може вони візьмуть тебе. Приведи себе в порядок і бігом до мене в кабінет.*

Малий. *(крутить плечима). Але ж я в формі!*

Вихователька. *Я сказала одягни щось людське, щоб я не бачила цих погонів!*

Вихователька виходить. Інші хлопці починають розходитись, дивлячись на Малого, втративши жагу до гри.

Малий падає на коліна та починає жваво зривати погони, смикаючи їх зі всієї сили. Але в нього це не виходить.

Заходить Сестра.

Вона починає оглядати всіх хлопців, зазирати їм в обличчя, намагаючись знайти свого брата.

Сестра. *(в обличчя до одного хлопця). Де мій малий?*

Сестра. *(підбігає до іншого, з наростаючою тривогою та метушливістю). Де мій малий? Ти не бачив мого малого?*

Хлопець 1. *(показує передню частину сцени, де Малий зриває погони). Та он твій малий! Вже взнати не можеш!*

Знаходить його поглядом, придивляється. За мить впізнає, полегшено зітхає та підбігає до нього.

Сестра. *Ось ти де! Я вже всю територію обшукала...*

Вона міцно обіймає його, опісля допомагає зривати погони.

Сестра. *Весь дитбудинок на ноги підняла, щоб знайти тебе. І щоб дозволили з'єднати. Мене ж в інший корпус повели... тепер підемо, разом...*

Малий паралельно дивиться на неї і слухає, але лишається зацикленим на зриванні погонів. **Сестра.** До всіх ходила. Директор дозволив тобі жити в мене. Там ще поки нічого не готово. Але ти будеш спати на моєму ліжку. Пайок... мій теж будеш брати. Любка, сусідка моя, своїм зі мною ділитись буде... І спати теж з нею буду.

Малий. Але мені треба йти зараз...

Сестра. Куди?

Малий. До мене сім'я прийшла...

Сестра. Сім'я? Яка це?

Малий. Вони молоді двоє. В неї таке коротке руде волосся, і.... А він...

Сестра. Що ти говориш? Я твоя сім'я! Я зараз твоя одна сім'я! Я!

Малий. Але ж вони... він... брав мене на руки, піднімав і крутив над собою. І я не боявся. Тато так не...

Сестра. Ні. Ти нікуди не підеш. Я не дозволю. Я старша і я вирішую. Я не пущу. Ти лишишся зі мною. Тут.

Малий. Але ж я... я ж хочу...

Сестра різко зриває з нього погони та прихиляється ближче, різко бере його обличчя в руки. **Сестра.** Ми тепер знов разом і повинні бути вкупі. Разом, щоб там не було. Я не відпущу тебе. Тобі ясно?

Вона бере його за руку та відводить до задньої частини сцени, в темряву.

Світло тьмяніє.

Малий. *(за сценою, з тривожністю в голосі)* І хто ж тоді дбав про вас? Мав же бути хтось, хто дбав про вас?

Світло загорається знову.

На сцені знаходиться тільки Малий (в декорації дитячого будинку).

Сестра. *(за сценою).* Фашистка одна була. Серед ночі підніме нас, виставить в ряд і по одному разу ременем дає. На наступний день по два. Доходило до десяти. Потім знову до одного. Так вона. гралась з нами. Ми ж в місцеву баню ходили. Нас водили туди. партіями. Ми ж всі побиті були. І мовчим. Питають: "Чого не хочете в баню йти? — Не хочемо в баню йти! — Чого не хочете? — Не хочемо. — Роздягайтесь!". Ми розділись, а в нас все в синяках. А що їй? Насварили тільки. Потім, на наступний день, коли насварили її, вона нас наголо через кімнату хлопців пустила. Там вожата добра була, заставила їх закритись. Потім кожному по стільчику в руки, і ми до 10-ти віджимались. Потім не йшли, а повзли. Добре, що тільки я це все пережила. Добре, що тобі не дісталось.

Старий. *(за сценою).* Ще французенка така маленька була. Не забуду її. І пугачі в нас були. Такі з хвостиком і трубкою. І ось я на перерві бум-бум, а воно не підривається. Дзвінок. Я кладу пугача в кишеню, захожу в клас і сідаю за парту. І тут цей пугач випадає і вистрілює. І ця французенка: "ААА!". Тоді Бобер в нас директором був. Її чоловік. То він в кабінет завів мене. Перед цим я якраз з легенями в санаторії лежав. І він мене в кабінет, і... кричить: "Ми тебе тут лікуєм, а ти нам пугачі підриваєш!?". І просто директор школи мене побив.

Малий. *(тривожно)* І завжди, весь час так було?

Старий. *(за сценою).* Потім був інший директор. Він подобався мені. Хотів нові порядки вводити. Одного разу в мене вискочив великий флюс. Щоку роздуло. Це була зима. Я з уроків втік, ковзани в зуби і на лід, в хокей граю. Тут він йде і бачить, як я шайбу ганяю, і вже до себе підзиває. — Таак, як на уроки то в тебе флюс, а тут в хокей ганяєш зимою? Я вже стою і не знаю, що робити і чого ждати, і далі чую: "Добре, цей раз я вибачаю. Тільки бачиш, он там дівчинка зайшла з портфелем в столову? Як буде виходити, приведеш її до мене". Потім вона виходить, я за нею, хапаю за рюкзак, і на сніг посипалось м'ясо. і шоколад.

Малий. І що ти зробив їй?

Старий. *(за сценою)* Вона не звідси була. І я відпустив її, відпустив. додому.

На сцені ми бачимо Малого, що сидить навпочіпки на підлозі. Очі сховав в долоні.

Малий. Не хочу далі знати. І бачити. Чуєш. Я хочу.

Старий. *(за сценою)* Тоді хотілось мати чисті і білі руки, як в інших, домашніх дітей. Вони називали нас інкубатором. Ловили і били. Іноді ми ловили і били. Мусили старшим служити, бігали від них, як ці мавпи.

Малий. Все! Не хочу, не можу більше! Досить! Баста. Давай. вийдемо звідси. *Світло поступово згасає.*

Старий. Шшшш.

За мить чується шум спокійного моря. Старий виходить до Малого.

Старий. *(спокійно)* Тихо. Не бійся. Ми скоро вийдемо.

Малий. *(в голосі ще чується нотка знервованості).* Куди?

Старий. В море. Я його часто бачив.. Як був кіномеханіком в дитбудинку.

Малий. І ти став думати. і мріяти про нього?

Старий. У нас була традиція — закопувати старі речі на задньому дворі. Я заховав мамину хустку і втік. на флот.

Малий. І нащо було втікати? Не можна було просто піти.

Старий. *(чується легкий усміх).* Ми самі тоді не могли піти. і вибрати. Я мав йти служити на танкіста. І втік від цього. Але в море не одразу вийшов. Спочатку працював на консервному заводі. за їжу.

Малий. І що ти там робив?

Старий. Та рибу фасував.

Малий. То так і стають моряками?

Старий. Ні. Моряками ставали після ганебного стовпа. Проводили такий обряд, коли вперше проходили екватор, протоку Дрейка.

Малий. І як він проходив?

Старий. Ну. тебе мазутом облили, декілька яєць на голові розбили, через тунель саморобний провели. далі в купіль холодний кинули, плафон соленої води з океану дали... Потім на стовп з гирями на руках, щоб не падали, і все.

Малий. І що все?

Старий. Гріхи всі з тебе зняли. І тепер ти моряк. Тільки після цього брились

повністю, бо не могли відмитись. Тільки так могли очиститись.

На передній частині сцени, збоку, освічується лиш силует хлопця, прив'язаного до стовпа (дерев'яного хреста), одягненого в брудне та потріпане лахміття. Він підіймає голову та ми бачимо Молодого. Він виснажений, але з легкою усмішкою на обличчі і в очах.

Світло згасає повністю.

Дія 4

Світло загорається. Ми знову опиняємось в кімнаті Старого (як на початку).

На підлозі сидять Малий та Старий.

Малий. І тобі страшно. було?

Старий. Потім? Ні.

Малий. І це страшно?

Старий. Що?

Малий. Коли не страшно?

Старий. Не знаю.

Малий. Мабуть гарний горизонт там, і широкий.

Старий. Де?

Малий. На свободі. В морі.

Старий. А ти як думаєш?

Малий. Думаю, після інкубатору.

Старий. Але ж. море це не тільки горизонт перед судном, але і. місяці без землі під ногами. Іноді цілі дні в темній. сирій каюті. Дні, коли штормить, палубу качає, і вже нудить від того качання.. і шуму. Коли одна і та ж риба на обід, і одні й ті самі люди кожного ранку. і місяці, коли не видно дно і землю. і вітер пробирає до кісток. і зуби випадають. в двадцять років.

Малий. І як ти вийшов з цього?

Старий. Якось друг запросив до себе на весілля в Україну, і там я зустрів її. Потім ми пішли в рейс, друг проштрафився і його зсадили с судна. Він не встиг забрати всі речі, і попросив привезти йому те, що лишилось. Так я зустрів її знов. Зі всіх дівчачих обличь, які зустрічав від Австралії до Північної Америки, ніщо не запам'яталось мені, як її біла шкіра. Її тонкі пальці і руки. Здавалось, що вони були зроблені для заколисування і заспокоєння. Вони ніби грали нечутну музику миру і спокою. і потім схопили мене. Пов'язали. По руках і ногам. І вже не зміг вирватись. і відірватись.

В цей час Малий підіймається та далі нишпорить кімнатою. Його погляд падає на люльку. Він починає штовхати її вперед-назад, оглядати.

Малий. І хто в ній спав? Тільки не кажи що ти.

Старий. Тоді ми пришвартувались в Японії, в порту Кобе. Я отримав лист, що в мене народився син. Вночі гуляли по місту. Сміялись, курили. Тоді я купив це. На світанку зійшли на судно і відшвартувались. Через декілька годин нас трусонуло. Вже потім ми почули про землетрус. Місто було практично зруйновано. Але я довів колиску додому, побачив сина.

Малий. І ти одразу почув його крик? Взяв на руки після.

Старий. Я побачив сина тільки через декілька місяців. Пам'ятаю, як колихав його малого біля грудей. Мені тоді дали його в руки чи не вперше. Було літо, сонце, йому декілька місяців. Він дуже плакав, і ні в кого не міг заспокоїтись. Я колихав його на грудях, наспівував тиху мелодію, він подивився мені в очі і затих. Тоді від цього погляду мені захотілось побудувати новий, окремий світ для нього, відгородити від усіх, від всього шуму. І бути сторожем для нього в тому чужому, сірому світі. *(починає пригортати руки до грудей)* Тоді тут стало так тепло і тепер його немає. Він відплив. Відшвартувався. Я сам його відпустив.

Малий починає ходити навколо Старого, потім присідає перед ним, та припадає до грудей, обіймає.

Малий. Але я є. І я не холодний. Хочеш, тепер я буду твоїм сторожем?

Пауза.

Малий. Ти розказував йому казки?

Старий хитає головою.

Малий. А я люблю казки. Недавно сам одну написав. Як про Барона Мюнхаузена. Хочеш, розкажу?

Старий киває головою, досі неначе в трансі.

Малий. Це був мій перший день школи. Я дуже переживав. Я встав ще тоді, коли мама спала. Я взяв білу сорочку і чорні штани, які мама поклала з вечора, натягнув їх на себе і тихо вибіг з дому. Він стояв біля невеличкого лісу, і я захотів прогулятись перед тим, як піти в школу. Я вибіг з двору та пішов по стежці. Я йшов глибше і глибше в ліс. Було тихо, і мене нічого не лякало. Тут я побачив триголового дракона. Він йшов прямо на мене, дивився своїми жовтими очима вороже. Він почав вимагати, щоб я віддав йому свою білу сорочку. Я сказав, що він ніколи не отримає її, і почав тікати від нього. Потім я заліз на дерево і заховався від нього між листям, і почав думати, кого мені звати на допомогу. Мама дуже маленька і слабенька. Вона вже мене не може підняти. Тоді я подумав про тата, подумки дістав телефон, почав дзвонити і говорити з ним, просити про допомогу. Він сказав, що скоро прийде і витягне мене. Обов'язково прийде. Прошло трохи часу. Дракон все ще чекав на мене під деревом. Я заспокоївся, перевів дух, і спокійно почав злазити з дерева прямо до дракона, бо знав, що тато не прийде, і я врятуюсь сам. Я зліз, подивився йому в очі, потім злетів в повітря, і як зацідив йому поміж очі з оберту, що в нього аж зірки там, мабуть, літати почали, і як дав дьору, що тільки п'ятки заблистіли. Я прийшов додому чорний і брудний. Але щасливий від того, що завалив дракона. Сам.

Пауза.

Малий. Мене тоді попросили стати на стільчик, щоб всім мене було чутно і видно. Тоді я боявся, що всі почують мене, і найбільше хотів, щоб почули. Всі сміялись. Крім мене.

Дія 5

Чути стукіт в двері. Старий виходить з забуття, за мить встає та йде

відчиняти двері. Малий озирється навколо, відходить назад та залазить в шафу.

Старий відчиняє двері. За ними стоїть Молодий. Він одягнений в довге темне пальто.

Старий мить дивиться на нього порожніми скляними очима.

Молодий дивиться йому в очі, і стрімко відводить погляд, поривається щось сказати.

Вагається. Починає говорити різко, поривчасто, але несміло.

Молодий. Чао.

Старий. (оглядає його, придивляється). Ти хто?

Молодий. Я. (він різкими рухами поправляє комір свого пальто, відводить погляд.

Говорить сповільнено, розмірено, з легким акцентом). Я можу зайти?

Старий. Зайти? Нащо?

Молодий. Я шукав тут.

Старий. Що шукав? Ти заблудився?

Молодий. Ні, я родича свого шукав.

Старий. Далекого?

Молодий. Ні. близького. Може. Більше двадцяти років його не бачив.

Старий. Ясно. А я тут при чому?

Молодий. Бо цей родич — це ви.

Пауза.

Старий бере його за пальто і різко заводить всередину.

Старий. Що ти сказав? (вдивляється)

Молодий ніяковіє, задкує. Невпевнено дістає фото зі внутрішньої кишені пальто. Протягає йому фото.

Молодий. Це вони. батьки мої.

Старий мить оглядає фото. Потім переводить погляд на Молодого. Момент усвідомлення.

Старий. Це ти. ти. приїхав.

Кидається обіймати його. Він деякий час тримає його в обіймах з закритими очима.

Молодий спершу ніяковіє від раптового приливу тепла на нього, потім розм'якшується під його дією. Вони мить так стоять, обійнявшись, потім присідають в обіймах.

Старий оглядає його зачаровано, вивчає.

Старий. Ти. йожик мій. А худючий який! (плескає по плечам) Кістки одні! І як ти знайшов мене?

Молодий перевертає в руках Старого фото.

Старий. Адреса моя. я ж тоді тобі вислав. після того, як віддав... Щоб не забував.
Молодий. То це ти мене віддав?

Старий. Я. (дивиться на фото} знаєш, це одне фото, де вони разом, довго його

шукав, щоб.

Пауза.

Старий. *(відриваючись від фото і спогадів)* Ну, скажи, як там тобі було? Як ти жив? **Молодий.** *(відводить очі, бідкається, не знає з чого почати)* Як було. нормально. Нас було троє. В нас дім був. Два поверхи. Сходи білі. З мармуру. Вікна в домі великі були. з коричневими ставнями. Вдень і в обід вони закривали їх. І одразу ніч в домі ставала. Якось відкрив їх навстіж. Подихати. Почала сигналізація кричати. Прибіг тато з пультом, весь білий, переляканий. Сказав, що не можна відкривати. А я малий був. Дихати хотів. Але безпека. Не можна. Якось пташечка маленька на гараж сіла.

Тоді теж сигналізація. вила і всі полякались. В мене своя кімната була. Як приїхав, боявся її. Попросився з батьками. новими разом спати. Вони пустили. Я заснути не міг. Втік. Потім кожен день в той самий час йшов до себе, в свою кімнату і. закривався. От. мама. Шість років шукала мене. Дітей дуже любить. Своїх не може. мати. Вона дуже добра. На задньому дворі у нас басейн був. Я туди з головою. коли сам був і не бачили. Бо не дозволяли. Безпека. Ще там стоїть Мадонна. Божа Матір. Я біля неї часто сиджу на лавці. І думаю. Ні про що. Ось. Так жив.

Пауза. Старий дивиться на Малого, не мовлячи ні слова.

Молодий. *(в ході розповіді він більш відкривається).* В нас ще машина така велика була. Я спочатку боявся в ній їздити. Особливо в гори. Прилипав до сидіння і. прямо дихати боявся. Тільки повторював про себе молитву. яку сам придумав. Я спочатку брехав, що і в моїх батьків така ж машина була. я багато придумував. і брехав.

Старий. А що ти зараз робиш?

Молодий. Я. в медичному був. Кинув. Не захотів далі. Далі за мамою дивився. Вона хвора, знаєш. Діагноз. не лікується. Не знаю, чи довго вона ще. Обіцяв їй вернути скоро. І дзвонити. але ще ні. Вона переживає дуже за мене, як дитина. А я ні.я не.

Пауза.

Молодий. А тепер.давай не про мене. Де вони?

Старий. *(опускає очі)* Вони? А нащо вони тобі? Тепер.

Молодий, *(після паузи)* Щоб побачити. жести рук. як рухають губами, коли говорять. Побачити, чи в них такі ж очі, як в мене, і чи так само жмурять їх, як я. Почути голос, тепло.

Старий. Ти точно хочеш? Після того всього, що вони. не дали тобі?

Молодий. Я забув їх обличчя. але я хотів, щоб вони тут ожили для мене. так само як тоді, коли я дивлюсь на це одне фото. Я хотів знайти їх. я хотів. себе знайти. віднайти рідне своє.знати, де воно і яке воно — це рідне моє.

Старий. Пізно. нема їх вже. півроку.

Пауза.

Старий. Знаєш, може і не треба було тобі до них вертати. ця дорога. для чого? Ти тоді малим говорити не міг. чого ти тепер чекав від них? *(пауза)* Пам'ятаю, прийшов з рейсу. Пішов до сина. Він жив тоді в квартирі на кімнату одну. Підіймаюсь сходами, і з

далеку вже чую гул. Потім підхожу. а двері. дверей в квартиру нема. стоять збоку, оперті об стіну. і ти під ними малий сидиш. То я забрав тебе від них. але ще в море ходив. і куди мені тебе. в інкубатор?! От і знайшов людей. можна сказати, що самі знайшлись.

Пауза.

Старий. Вони з тобою. були і є. Але ти вже сам по собі.

Молодий. Але як? Що з ними.

Старий. Ти хотів побачити їх руки, почути тепло, подивитись в очі, і таке інше. але подивись мені в очі тепер, і скажи: що це змінить? Що від цього зміниться?! Все правильно. Кожна людина, яку зустрічаєш — правильна, кожен крок, який робиш чи не робиш, і кожне слово теж правильне. І все що змінюється — це життя перед твоїм вікном. Саме головне в тобі ніколи не зміниться.

Пауза. Молодий все більше опускається.

Старий. Знаєш, я. радий, що ти прихав. Але я. втомився. Ти пустиш мене поспати? Трохи поспати. Я зовсім без сил.

Пауза.

Старий встає, йде до ліжка, сідає, знімає взуття, лягає та відвертається головою до стіни.

Молодий бере з підлоги фото.

Молодий. Думаєш. вони любили мене?

Старий. Хто їх знає. Краще не думай про це. йди далі.

Молодий. Далі. а куди далі? Далі вона чекає на мене вдома. а я. навіть не подзвонив їй. ні разу не сказав, що.

Старий. Ти любиш її. ту маму свою?

Молодий. Чи люблю? Знаєш. люди так люблять любити. себе і цей світ взагалі. І стають чисті від цієї любові. А я тварюка. Грязна тварина. Ззовні в мені нема навіть натяку на любов до себе. і ближнього. Нема зерна, з якого воно вирости може. Іноді я думаю, що мені треба на лобі великими буквами написати: тварюка! І потім на весь світ прокричати! Але кожен день я встаю і живу для людей, для світу. І чомусь не признаюсь. Але кожен день помираю і воскресаю для цієї любові. і другої не шукаю. Може я і прийшов сюди, щоб навчитись любити? Те, що близько. і далеко.

Старий. І ти дійсно думав, що тут тебе навчать цього.

Молодий. А ти не хочеш. піти зі мною?

Старий. З тобою?

Старий. Ні. Це дім батьків. Я до нього довго йшов. Думав, рознесли, але стоїть. Він дуже великий для мене. Я не кину його. Йди краще сам.

Молодий. А якщо я. якщо я залишусь з тобою? Поки. Не хочу лишити тебе одного в цьому домі.

Старий. Для чого?

Молодий. Може тут хтось скаже, де мій дім.

Старий. Тільки ти знаєш, де він.

Молодий. *(після паузи)* Знаєш, я думаю, що в кожному з нас росте дерево. В когось воно пишне, широке, і листя в нього так шелестять. особливо. Деякі дерева — це просто голі криві гілки. Вони як півтіні. Іноді заворожують, але в основному в них тільки сіра туга. і холод. А є дерева з народження надломлені. І ця тріщина, надломленість, відбивається в очах! І вони так і ростуть надломлені. І ніщо вже не допоможе їм. Ніщо не виправить. Не спасе! Знаєш, я боюсь за своє дерево.

Старий встає, повертається обличчям до Молодого.

Старий. В шафі є куртка. Сіра. В кишені. блокнот мамин. Ми разом його писали. Вона записувала щось. читала мені. потім ми разом додумували, малювали. Тато злився страшно. і ми ховались від нього. Я ж малювати і писати тоді ще не вмів. і мама теж мало. Я його тримав з собою всю дорогу. Після того, як вона. пішла, не написав ні слова. Багато листків загубилось, порвалось. деякі слова розмились. але одна сторінка. остання. там. вірш, який вона мала. який ми з нею разом. ти. допишеш його?

Світло поступово згасає. Ми починаємо чути звук моря та неспокійного, завиваючого вітру.

За мить світло запалюється знову, і ми бачимо відчинену чорну шафу, в якій сидить Молодий в одязі Малою з блокнотом в руках.

Молодий. Але чи приведе він мене додому? Чи дійду я колись... до дому?

Світло поступово згасає. На сцені починає блимати світло від прожекторів. Ми бачимо, як на сцені, неначе за білим полотном, пересуваються три нечіткі фігури (Старого, Малою і Молодого) та поступово зникають.

Світло згасає повністю.

За мить світло запалюється знову, та ми знову бачимо кімнату Старого, тільки все перевернуте догори дригом, розкидане. Кімната пошматована і майже зруйнована. Серед цих руїн за столом перед вікном сидить Старий і дивиться на свічку, як на початку.

Епілог

На сцені стоїть столик з лампою, біля нього в кріслі дрімає Марія.

Ззаду підходить Молодий, вмикає світильник. Марія лякається і прокидається.

Марія. Це ти! Злякав як.

Молодий присідає біля неї.

Марія. Я ж думала, ти далеко, а ти вже тут. як і не йшов нікуди.

Молодий. Я був далеко. а ти і не побачила.

Марія. І як там?

Молодий. Довго. розказувати. Ти виспалась?

Марія. Так. я бачила сон. Ти мені снівся. Але так дивно. Це був не зовсім ти. Я стала тобою. влізла під твою шкіру. І втекла в море. Тоді ми проходили протоку Дрейка, екватор. Найштормовіше місце в морі, знаєш. І от перед заходом в протоку вирішили ми з хлопцями вийти на палубу поганяти м'яча. Тут чуємо, що капітан нас кличе, кричить, щоб ховались по каютам, бо буде шторм. Всі почали розбігатись, хто куди. Я

була з м'ячем, він випав з рук, закотився за уламки трапу і заплутався в сітці. Я побігла його дістати, і коли піднялась — на палубі нікого не було. Тільки останній хлопець закривав двері до каюти за собою. Я побігла до нього і почала кричати, але море вже сильно шуміло, він не почув мене. Я стала на палубі одна. Ставало все холодніше, корабель починали качати високі та злі хвилі. Я прибилась до трапу і міцно вхопилась за нього. Море ставало все агресивніше. Воно кидало корабель, як малу легку іграшку. Судно накривало крижаною водою, яка попадала і на мене, на одяг і обличчя. Мене почало трусити та нудити від цього качання. В ногах та руках стала якась слабкість, я вже не довіряла їм. Я опустилась на коліна, відвернула обличчя від шумного моря і закрила очі. В той момент я захотіла помолитись, але я не знала ні одної молитви! Я просто почала повторювати про себе: поможи, поможи, поможи! Не знаю, скільки часу так пройшло. Може, вічність. Потім море на мить заспокоїлось, корабель знову пішов горизонтально по воді. Я почула, що на плече моє лягла якась рука. Я відкрила очі і побачила перед собою негритянку. Вона була чорна в білій футболці, з високим, неслухняним волоссям. Вона дивилась на мене безмежно добрими і печальними очима, і потім сказала, — "Нічого не бійся, тільки навчись називати Бога другом!". Вона сказала це так легко, ніби завжди ходила по такій штормовій воді. Вона ще раз кинула мені свою білу усмішку, поплескала по плечу і пішла. Корабель знов почав ходити вгору та вниз. Але я продовжила триматись. Подивилась на море, і в мене перехопило подих від шторму. Від його могутньої краси. Віддалік блиснула темно сіра, блискуча спина дельфіна. Почали виднітись острови мису Горн, і я зрозуміла, що ми йдемо по курсу

Молодий. Скажи. чого ти вибрала мене?

Марія. Я була молода. Мені сказали, що я ніколи не буду мати дітей. Тоді я не дуже злякалась чи переживала через це. В мені не було любові. Ти знаєш, як це: вирвати з серця всю любов і змиритись з цим? Але потім я зустріла його. і відкрила, що я ніколи і не виривала цю любов з себе. Але я була зла на себе, що не можу дати йому дитину. Я почала думати про всиновлення. Шукати дитину свою. Де тільки я не була. Одного разу я приїхала в Україну. Там, в дитбудинку, був хлопчик один. рудий. Ніби горів зсередини. Ходив в перший клас. Я захотіла забрати його. Він не знав батьків. Вони кинули його після народження. Але любив їх. Я приносила йому журнали, і він, коли бачив якусь гарну дівчину на фото, то кричав, що то його мама! Я лишилась. Мені дозволили приходити до нього, поки проходило всиновлення. Не знаю, чи любив мене. але любив годинник у виховательки. Вона його якось забула на столі. Він взяв його і втік в туалет. він там довго роздивлявся його. потім спустив в унітаз. Він хотів, щоб ніхто не знав, що він взяв його. Потім побіг до виховательки і сам признався. Вона не кричала на нього. Майже нічого не сказала йому. Потім, на уроках, вона не давала йому нічого, ні ручки, ні зошита. Він нічого не розумів. Чого він не пише, як всі інші діти? Він не знав, де себе діти. Залазив під парту і кричав. Вихователька не помічала його. Потім він заспокоївся. Заліз під парту. знайшов лінійку. і став міряти стіни в класі. Вихователька подзвонила в психлікарню. Його забрали. Там з ним не зробили

нічого страшного. Тільки дали декілька уколів. І привезли назад. Але він вже був. сам не свій. Це вже був не він. я не змогла його забрати. Потім я побачила діда твого. Він сидів з тобою перед дитбудинком. І ти сам прибіг до мене. Я хотіла. вкрити тебе. дати дім тобі. але тепер бачу, що прийшла пізно.

Молодий. Знаєш, іноді найсильніша любов народжується на відстані. і навіть коли я далеко. моя рука тут, біля твоєї. і завжди тут буде.